

Boekbespreking

C. A. A. Bramlage. *Gezondheid en ziekte te Zutphen. Van Gorcum en Comp. n.v., Assen: 1962. 228 bladzijden, (met een apart deel voor tabellen, 102 bladzijden), prijs f 21,50.*

Deze, oorspronkelijk als dissertatie verschenen, studie is nu als publikatie van de Gezondheidsorganisatie T.N.O. uitgegeven. Het doel van het beschreven onderzoek was na te gaan op welke wijze een bepaalde bevolkingsgroep gedurende een jaar gebruik maakt van de aanwezige gezondheidsvoorzieningen. Dit onderzoek, verricht op verzoek van de Wereld Gezondheidsorganisatie, vond plaats in Zutphen en werd uitgevoerd onder leiding van het Instituut voor sociale geneeskunde te Leiden.

De gegevens werden verkregen door 536 gezinnen vijfmaal (om de drie maanden) gedurende 1957, te interviewen. Een apart hoofdstuk wordt daarom gewijd aan de interviewtechniek in het algemeen, nadat eerst een aantal Amerikaanse onderzoeken worden besproken, waarbij van dezelfde methode gebruik was gemaakt. Hierdoor komen enkele principiële problemen ter sprake waardoor deze studie niet slechts interessant is door de verkregen resultaten van het onderzoek.

Het gebruik dat de onderzochte groep gezinnen maakte van de preventieve en curatieve voorzieningen komt in aparte hoofdstukken uitvoerig ter sprake. Voor huisartsen is het interessant te weten dat per 1000 contacten met geneeskundigen 707 met huisartsen plaats vonden. Tevens wil ik hier nog twee zinnen uit de samenvatting overnemen (bladzijde 187) „Voorts bleek, dat 22 procent van hen, die een arts (vroedvrouw) bezochten, een onevenredig groot aandeel had in het totale aantal gerapporteerde contacten met artsen en vroedvrouwen, namelijk 62,3 procent.” En vervolgens: „Voor gemiddeld bijna 60 procent der gerapporteerde aandoeningen (exclusief die in verband met zwangerschap en bevalling) werd geneeskundige hulp ingeroepen.”

Het komt mij voor dat dit boek als een beschrijving van „zo zijn onze manieren” (in Zutphen) bijzonder geslaagd is. De verkregen kwantitatieve gegevens bevestigen vooral reeds bestaande indrukken; wat dit betreft lijkt de keuze van Zutphen als „gemiddelde” Nederlandse plaats wel juist te zijn geweest. Huisartsen die geïnteresseerd zijn in de gezondheidstaak en speciaal in de rol die zijzelf spelen te midden van alle bestaande gezondheidsvoorzieningen moeten deze publikatie niet ongelezen laten. G. J. Bremer.

Het lezen waard

Na vier jaar is de eerste herdruk verschenen van de „Gids voor de Geestelijke Gezondheidszorg in Nederland” een uitgave van de „Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid” (J. J. Viottastraat 42, Amsterdam, 386 bladzijden, prijs f 5,50).

Ook deze druk bevat een schat van gegevens waarmee de huisarts zijn patiënten dikwijls van dienst zal kunnen zijn. Doelstelling, structuur, organisatie, adres en spreekuur van diverse soorten bureaus en instellingen op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg kan men in deze gids vinden. Deze tweede druk telt 130 bladzijden meer dan de eerste uitgave, onder meer doordat een aantal nieuwe voorzieningen werden opgenomen. Zonder gids verdwaalt men in deze doolhof.

NAALDBANDEN

voor de VIJFDE EN ZESDE jaargang van „huisarts en wetenschap” zijn verkrijgbaar à f 3,95 per stuk.

In deze band kan men zelf de tekstpagina's van de jaargang verzorgen.

Banden kunnen worden aangevraagd door middel van storting van f 3,95 op postgiro no. 21544 van fa. J. H. Kruyt te Bussum met vermelding:

„huisarts en wetenschap” naaldband 5e of 6e jaargang.

Ingezonden

SHOCK EN COLLAPS

Collega van Dommelen beveelt in zijn artikel „Shock en collaps” — (1962) huisarts en wetenschap 5, 373 — polyvinylpyrrolidon (P.V.P.) aan als plasmasubstituut bij de behandeling van shock. Aangezien P.V.P. in het organisme niet gemetaboliseerd wordt, maar „levenslang” in het reticulo-endotheliale systeem opgeslagen blijft, moet mijns inziens onder alle omstandigheden aan dextran (Macrodex) de voorkeur worden gegeven. Het polysaccharide dextran wordt namelijk omgezet in glucose en is binnen enkele weken uit het lichaam verdwenen. Wanneer men de beschikking heeft over dextran of plasma, moet toediening van P.V.P. welhaast als een kunstfout worden beschouwd.

J. Admiraal.

Het is zeer wel mogelijk, dat collega Admiraal gelijk heeft wat betreft zijn opmerkingen over het polyvinylpyrrolidon, maar dit gelijk is nog niet bewezen en tot dusver is van enige schadelijke werking van P.V.P. bij mijn weten niets gebleken. Ik heb in de drie delen van Meyler's „Schadelijke Nevenwerkingen van Geneesmiddelen” gezocht naar P.V.P. Deze stof wordt niet vermeld. Macrodex wordt herhaalde malen genoemd en de genoemde nevenwerkingen zijn niet gering, erger dan die ik uit persoonlijke ervaring ken en die zich beperkten tot betrekkelijk onschuldige anafylactische reacties. Destijds heb ik patiënten gezien, bij wie hexamethonium, gemengd met dextran intramusculair was ingespoten en die daardoor een zeer langdurige, levensgevaarlijke ziekte hadden gekregen. Dit is de reden, dat ik Macrodex niet heb genoemd.

Behalve P.V.P. zijn er meer stoffen, die langdurig in het lichaam blijven: het koolstof in lymfeklieren van de long en naar ik hoop, het goud van mijn kiezen. Het hangt maar van de aard van het materiaal af of schadelijke werking is te verwachten.

C. K. V. van Dommelen

Nascholing

BOERHAAVECURSUS TOEPASSING VAN DE MEDISCHE PSYCHOLOGIE DOOR DE HUISARTS

De Boerhaave-cursussen voor voortgezet medisch onderwijs aan de Rijksuniversiteit te Leiden zullen op 28, 29 en 30 maart a.s. een cursus toepassing van de medische psychologie voor de huisarts organiseren. Op de eerste dag zullen voordrachten en daarop aansluitende discussies zijn gericht op de inleiding tot het probleem. De praktische toepassing komt op de tweede cursusdag aan de orde en op de laatste dag zal speciële problematiek worden behandeld. Op deze cursus, onder leiding van M. W. Jongasma en Dr B. Stokvis, zullen verscheidene buitenlandse sprekers het woord voeren, te weten Prof. Dr P. Christian, directeur van het instituut voor algemene geneeskunde van de universiteit van Heidelberg, Dr W. Schindler, psychotherapeut, consultant voor psychiatrie en groepspsychotherapie aan het St Marylebone Hospital te Londen, Prof. Dr J. H. Schulz, psychotherapeut te Berlijn, Dr H. Stolze, psychotherapeut te München en Dr E. Wiesenhütter, privatdocent en plaatsvervangend hoofd van het instituut voor psychotherapie van de universiteit te Würzburg en leider van de psychotherapeutische-heilpedagogische kinderpolikliniek aldaar.

Voor deze in de eerste plaats voor huisartsen bestemde cursus, welke zal worden gegeven in de collegezaal van het Laboratorium voor fysiologie, bedraagt het cursusgeld f 25,—. Inlichtingen zijn te verkrijgen bij het secretariaat der Boerhaave-cursussen, Academisch Ziekenhuis te Leiden, telefoonnummer 01710-57222, toestel 696.